

Anni Turtainen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö, 2022

SOPII KAIKILLE!

Luontoavusteisten menetelmien tarpeellisuus Savonlinnan alueen SOTE-palveluissa

---

TIIVISTELMÄ

Anni Turtiainen

SOPII KAIKILLE! - Luontoavusteisten menetelmien tarpeellisuus Savonlinnan alueen SOTE-palveluissa

43 s+ 2 liitettä

Kevät 2022

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, kuinka hyvin luontoavusteisia menetelmiä on omaksuttu opinnäytetyön toimeksiantajan yhteistyökumppaneiden organisaatioissa. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Vihreä Telakka- Eteenpäin luonnon avulla ESR-hanke, joka suunnittelee ja toteuttaa Savonlinnassa työelämän ulkopuolella oleville henkilöille luontolähtöisillä menetelmillä kuntouttavaa työtoimintaa sekä sosiaalista kuntoutusta. Hankkeen toimintakausi päättyy vuoden 2022 lopussa. Hankkeen tavoitteena on pysyvöittää luontolähtöistä kuntoutusta vuoden 2022 jälkeiselle ajalle.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin sekamuotoista tutkimusmenetelmää. Aineistonkeruu toteutettiin Webropol-kyselyllä. Kysely toimitettiin sähköpostilinkkinä toimeksiantajan yhteistyökumppaneille. Tavoitteena oli saada vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin: Millaisia luontoavusteisia menetelmiä tiedetään Vihreän Telakan yhteistyökumppani organisaatioiden ja yksiköiden keskuudessa? Millainen suhtautuminen yhteistyöorganisaatioilla on luontoavusteisia menetelmiä kohtaan? Millaista lisätietoa tarvitaan luontoavusteisista menetelmistä? Mikä merkitys Vihreän Telakan toimintaan osallistumisella on ollut asiakassuhteisiin asiakkaita lähettävien tahojen työntekijöiden mielestä?

Vastauksia tuli yhteensä 20. Tulosten analyysissä kävi ilmi vastaajilla olevan kiinnostusta lisätä luontoavusteisuutta omaan työhönsä sekä saada lisätietoa luontoavusteisuudesta. Käy ilmi, että vastaajien mielestä luontoavusteiset menetelmät sopivat kaikille fyysisen tai psyykkisen toimintarajoitteen omaaville asiakkaille. Vastaajat kokevat asiakkaiden yleisvoinnin kohentuneen vihreän telakan toimintaan osallistumisen myötä.

Asiasanat: luontoavusteisuus, luontolähtöiset menetelmät, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta

ABSTRACT

Anni Turtiainen

Suitable for everyone- nature assisted methods' essentials in the Savonlinna area social and health care services

43 pages and 2 appendices

Spring 2022

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Bachelor of Social Services

The thesis was actualized as mixed research. A principal part of the thesis is a project called Vihreä Telakka – forward with nature. This project designs and carries out rehabilitative work activities and social rehabilitation which are based on nature-assisted methods. The purpose was to research how well nature-assisted methods have been adopted in Vihreä Telakka's partners' organizations.

The collection of the data was carried out with a Webropol survey. The link to the Webropol survey was delivered by e-mail to the target group of the research. The aim was to get answers to the following research questions: What kinds of nature-assisted methods have been adopted in Vihreä Telakka's partners' organizations? What kinds of attitudes do partners organizations have to nature-assisted methods? What kinds of needs do partners have to get more information of nature-assisted methods? How have Vihreä Telakka's activities had an impact on the customer relationships?

The questionnaire replies totalled twenty. Analysis of results revealed that respondents have an interest in augmenting nature-assisted methods in their work. There is also an interest in getting more information on nature-assisted methods. According to the respondents, nature-assisted methods are suitable for anyone who has a physical or mental disability. The respondents experience the general condition of customers in Vihreä Telakka's activity participation.

Keywords: nature assistance, nature-assisted methods, social rehabilitation, rehabilitative work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 SOSIAALINEN KUNTOUTUS JA KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA.....	6
2.1 Sosiaalihuoltolaki	7
2.2 Kuntouttava työtoiminta.....	8
2.3 Laki kuntouttavasta työtoiminnasta	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
3 GREEN CARE TOIMINTA	12
3.1 Green Care toiminnan lähtökohdat	12
3.2 Luontosuhde	14
3.3 Green Care toiminnan vastuullisuus	14
4 LUONTOAVUSTEISUUS.....	16
4.1 Luontoavusteiset menetelmät	16
4.2 Eläinavusteiset interventiot	17
4.3 Puutarhatoiminta	18
5 TAUSTA JA YHTEISTYÖKUMPPANI.....	20
6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	22
7 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON KERUU	23
8 TULOSTEN ANALYYSI	26
9 TULOKSET	28
10 EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS.....	31
11 POHDINTA	33
LÄHTEET.....	35
LIITE 1. Saatekirje	38
LIITE 2. kyselylomake.....	39

1 JOHDANTO

Muuttuvat maailman tilanteet heijastuvat aina yhteiskuntaan ja yksilöidenkin elämään tuoden lisää yllättäviä muutoksia kuten kriisitilanteita. Sosiaaliala on hyvin herkkä ihmisten erilaisille elämäntilanteille, avun ja tuen tarpeille. Siksi sosiaaliala on jatkuvasti muutosprosessissa, jotta voidaan vastata mahdollisimman hyvin ja täsmällisesti yksilöiden avun ja tuen tarpeeseen. Jatkuva muutosprosessi edellyttää toiminnan kehittämistä uusien menetelmien ja näkökulmien käyttöönotolla

Luonnon hyvinvointivaikutukset ovat olleet jo pitkään yleisellä tasolla tiedossa yhteiskuntamme keskuudessa ja kyseisiä hyvinvointivaikutuksia on tutkittu paljon. Yleisimmät hyvinvointivaikutukset ovat verenpaineen lasku, stressin lieventyminen, keskittymiskyvyn palautuminen ja vireystilan nousu. Luonnon ympäristö ja tila tarjoaa meille kaikille hyvin matalankynnyksen mahdollisuuden kokea hyvinvointia henkisellä ja psyykkisellä tasolla. Luontoympäristöä sekä luonnon elementtejä on käytetty vuosikymmeniä sote-alalla kuntoutustoiminnan toteuttamisessa. Kuitenkin vasta 2010-luvun taitteessa luontoavusteinen, eli Green Care-toiminta alkoi rantautua Suomeen. Luontoavusteinen toiminta tarkoittaa luontoympäristöjen ja luontomenetelmien suunnitelmallista ja ammatillista käyttöä sosiaali- ja terveystalveissa (Arvonen,2014, s.13–17.)

Reilun kymmenen vuoden aikana green care toimintaan liittyvän tiedon määrä on lisääntynyt paljon. Lisääntyneen tiedon määrä havainnoituu jo siitä, että suomeen on perustettu valtakunnallisesti toimiva yhdistys Green Care Finland ry, joka aktiivisesti välittää tietoa green care toiminnasta, kokoaa alan toimijoita yhteen, osallistuu aktiivisesti alan keskusteluihin ja myöskin kehittää green care toimintaa. (Green Care Finland ry, i.a.)

Tutkimuspainotteisessa opinnäytetyössä selvitetään Savonlinnan alueen sosiaali- ja terveystalveiden työntekijöiden näkemyksiä luontoavusteisten menetelmien tarpeellisuudesta sekä luontolähtöiseen toimintaan osallistumisen vaikutusta heidän asiakkaihinsa. Yhteistyötahona opinnäytetyössä on Vihreä Telakka-eteenpäin luonnon avulla ESR-hanke, joka suunnittelee ja toteuttaa

luontolähtöistä sosiaalista kuntoutusta sekä kuntouttavaa työtoimintaa työelämän ulkopuolella oleville henkilöille. Vihreän Telakan hankekausi päättyy vuoden 2022 lopussa ja hankkeen tavoitteena on pysyväittää luontoavusteista toimintaa Savonlinnan alueelle.

2 SOSIAALINEN KUNTOUTUS JA KUNTOUTTAVA TYÖTOIMINTA

2.1 Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisella kuntoutuksella tarkoitetaan kuntoutusmuotoa, jonka tarkoituksena on tukea ihmisen toimintakykyä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa, osallisuutta yhteiskunnan toimintaan sekä ennaltaehkäistä sosiaalista eristäytymistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016). Käsitteenä sosiaalista kuntoutusta on alettu käyttää enemmän viime vuosikymmenen aikana aktivointipolitiikan ja sosiaalityön kehittämisen myötä. Nykyään sosiaalinen kuntoutus on myös sosiaalityön orientaatio ja koulutuksellinen erikoisala. (Puromäki ym.,2017, s.11.) Sosiaalisesta kuntoutuksesta on puhuttu 70-luvulta lähtien, tuolloin näkökulma painottui pitkälti kehitysvammaisiin sekä vammaispalveluihin. Ajan saatossa toimintaympäristön vaikuttavuuteen on alettu kiinnittää enemmän huomioita ja tämä kuntoutusmuoto on saanut paikkansa lääkinnällisen-, ammatillisen sekä kasvatuksellisen kuntoutuksen rinnalla. Oman paikkansa lainsäädännössä sosiaalinen kuntoutus sai vasta vuonna 2015, kun sosiaalihuoltolakia uudistettiin. Lain uudistuksen taustalla oli Euroopan Unioniin liittymisen myötä aktivoitunut sosiaalipolitiikka, jolla tavoitellaan pysyviksi ilmiöiksi jääneiden pitkäaikaistyöttömyyden sekä sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemistä. Samalla kehitetään työvoimapalveluita sekä aikuissosiaalityötä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016.)

Terminä sosiaalista kuntoutusta on käytetty väljästi. Termin väljä käyttö mahdollistaa tilan jättämisen toiminoille, joiden nähdään tukevan ja edistävän ihmisten toiminnan mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Samalla sosiaalista kuntoutusta on jäsennetty osaksi perinteistä kuntoutuksen jakoa, johon kuuluvat lääkinnällinen, kasvatuksellinen ja ammatillinen kuntoutus. Verrattuna muihin kuntoutuksen muotoihin sosiaalisen kuntoutuksen kehitys on ollut melko vähäistä. Tämä johtuu siitä, että muut kuntoutuksen muodot jäsenyivät konkreettisiksi ja palveluiksi. Sosiaalisen kuntoutuksen jäsenitys on pitkälti kiinni tavoitteiden tasolla. Ennen vuoden 2015 sosiaalihuoltolain uudistusta sosiaalisella kuntoutuksella ei ollut taustalla minkäänlaista lainsäädäntöä. (Puromäki ym.,2017, s.11.)

Käsitteenä sosiaalinen kuntoutus ei ole vielä kovin juurtunut sosiaalityön käytännöksi. Sen sijaan sosiaalityössä käytetään paljon enemmän ilmaisua muutossosiaalityö ja aikuissosiaalityö. Kuitenkin sosiaalisen kuntoutuksen menetelmiä on määritelty sosiaalisen kuntoutuksen lisäksi psykososiaaliseen työskentelyyn, palveluohjaukseen ja verkostotyöhön. Menetelmänä sosiaalinen kuntoutus on toimintaa, johon liitetään yhteisöllistä ja yhteiskunnallista ajattelua ja arjessa vaikuttavia voimaannuttavia tekijöitä. Psykososiaalinen työskentely on menetelmä, joka perustuu voimaannuttavaan, valtaistavaan sekä tarvelähtöiseen ajatteluun. Palveluohjauksella tarkoitetaan työntekijöiden intensiivistä, vastuullista ja pitkäjänteistä kiinnittymistä asiakkaan kuntoutumisen prosessiin. Työntekijöiden tulee tukea asiakasta erilaisten palvelujen parissa, palveluiden toimenpiteiden aikana sekä huolehtia, että asiakkaan palvelut toteutuvat suunnitellusti ja tukevat kuntoutusprosessia. Verkostotyössä työskennellään asiakkaan omien sosiaalisten tukiverkostojen sekä palvelujärjestelmän ja yhteiskunnan verkostojen kanssa. (Puromäki ym.,2017, s.12.)

2.2 Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalihuoltolain tavoitteina ovat hyvinvoinnin ylläpito sekä edistäminen, sosiaalisen turvallisuuden mahdollistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen ja osallisuuden lisääntyminen. Sosiaali- ja hyvinvointipalveluiden yhdenvertaisuus periaatteen mukainen tuottaminen sekä sosiaalihuollon ja kunnan muiden toimialojen laadukas yhteistyö kuuluvat myös tämän lain tavoitteisiin. Sosiaalihuoltolaki on laaja, mutta sillä on myös laaja soveltuvuus eri toimialoilla ja eri asiakasryhmien keskuudessa. Siksi asiakaskeskeisyyden edistäminen on myös yksi sosiaalihuoltolain tavoite. (L1301/2014.)

Sosiaalisen kuntoutuksen lainsäädäntöön lisäämisellä sekä oman kuntoutusmuodon muotoutumisen takana on monia tekijöitä. Yhtenä näistä on Euroopan unioniin liittyminen, jonka myötä Suomessa on alettu toteuttaa aktiivista työvoima- ja sosiaalipolitiikkaa. Näissä politiikan muodoissa korostetaan universaaliliuden rinnalla vastikkeellisuutta, aktivointia ja sanktioita. Aktiivisen

sosiaalipolitiikan turvin pyritään ehkäisemään pitkäaikaistyöttömyyttä ja sosiaalista eristäytymistä sekä kehittämään työvoimapalveluita. (Puromäki ym.,2017, s.11.)

Vastuu sosiaalisen kuntoutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta on kuntien sosiaalihuollolla. Sosiaalinen kuntoutus kytkeytyy vahvasti aikuissosiaalityöhön. Toteuttaessaan sosiaalista kuntoutusta sosiaalihuollon on kytkeydyttävä moniammatilliseen työyhteisöverkostoon, johon voi kuulua terveydenhuollon, työ- ja elinkeinotoimen, opetustoimen, nuorisotoimen ja kolmannen sektorin toimijoita. Tunnusomaista sosiaalisen kuntoutuksen käytännölle on ammattilaisten asettuminen asiakkaiden kanssa verkostosuhteisiin. Nämä asettumiset edellyttävät dialogisuutta, yhteyksien rakentamista sekä useiden näkökulmien yhteen sovittamista. (Puromäki ym.,2017, s.12.)

2.3 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on aikuisväestölle suunnattu sosiaalipalvelu, jonka avulla pyritään vähentämään työttömyydestä johtuvia negatiivisia vaikutuksia. Usein nämä negatiiviset vaikutukset kohdentuvat sosiaaliseen syrjäytymiseen sekä toimintakyvyn laskuun. Kuntoututtavan työtoiminnan avulla voidaan tavoitella asiakkaan toimintakyvyn kohenemisen lisäksi elämän- ja arjenhallinta taitoja. Palvelu on kohdennettu henkilöille, jotka eivät voi oman toimintakykynsä puitteissa osallistua työhön taikka julkisiin työvoimapalveluihin. Kuntoututtavan työtoiminnan järjestämisvastuu jakautuu oman kunnan te-palveluiden ja sosiaalihuollon kesken. (Sosiaali- ja terveysministeriö. Kuntoutus. Kuntouttava työtoiminta.)

Laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (L189/2001) säädetään pitkään työttömänä olleiden sekä työmarkkinoiden ulkopuolella olevien oikeusturvaa työllistymisen, julkisiin työvoimapalveluihin osallistumisen ja kouluttautumisen mahdollisuuksien toteutumisesta. Tässä laissa säädetään myös aktivointi sekä työllisyysuunnitelmien laadinnasta, toimeenpanosta sekä päättämisestä ja vastuunjaosta. Kuntoututtavan työtoiminnan järjestämisen osalta kunnan todetaan olevan järjestämisvastuussa: kunta voi järjestää kuntoututtavan työtoiminnan itse tai laatia kirjallisen

sopimuksen kuntouttavasta työtoiminnasta toisen kunnan, kuntayhtymän, valtion viraston, rekisteröidyn yhdistyksen, säätiön tai uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Yrityksiltä kuntouttavaa työtoimintaa ei saa ostaa. Valtio rahoittaa kuntouttavasta työtoiminnasta aiheutuvat kulut maksamalla kunnille työllisyysmäärä rahaa, joka on yhtä asiakasta kohden 10,09 euroa päivältä. Aktivointisuunnitelmaa koskevia tietojen pitää pystyä liikkumaan suunnitelmaan osallistuneiden osapuolten välillä luottamuksellisesti, mutta muuten osapuolet ovat salassapito-velvollisia. Aktivointisuunnitelma tulee tallettaa kunnan sosiaalihuollon henkilörekisteriin sekä TE-keskuksen asiakastietojärjestelmän henkilötietorekisteriin. (L189/2001.)

Kuntouttava työtoiminta on usein osa asiakkaan aktivointisuunnitelmaa, joka on tehtävä ennen kuntouttavaan työtoimintaan osallistumista pitkään työttömänä oleville henkilöille. Suunnitelman tekoon osallistuu asiakas, työ- ja elinkeinotoimisto sekä kunta. Suunnitelman aloitus riippuu siitä, mitä tukea asiakas saa. Mikäli asiakas saa työttömyysetuutta, suunnitelman aloittaa TE-keskus. Asiakkaan saadessa toimeentulotukea pääasiallisena tulonlähteenä kunta käynnistää aktivointisuunnitelman. Myös silloin, kun asiakas saa työttömyysetuutta sekä toimeentulotukea, kunta käynnistää aktivointisuunnitelman. Asiakkaalla on oikeus saada aktivointisuunnitelman tekoon tukihenkilö. Tukihenkilönä voi olla asiakkaan läheinen, työttömien yhdistyksen tukihenkilö, päihde- ja mielenterveysyksikön työntekijä tai kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,2021.)

Aktivointisuunnitelman tekoa ohjaa asiakkaan työ- ja toimintakyvyn sekä palvelutarpeen arviointi. Ensin arvioidaan asiakkaan mahdollisuus osallistua työ- ja elinkeinotoimiston tarjoamiin palveluihin. TE-keskuksen palvelut ovat ensisijaisia, mikäli asiakas kykenee näihin osallistumaan. Muussa tapauksessa asiakas ohjataan kuntouttavaan työtoimintaan tai muuhun toimintakykyä edistävään toimintaan. Tarvittaessa ohjataan myös terveydenhuollon palveluiden pariin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,2021.)

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on kohentaa asiakkaan elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä niin, että asiakas pääsee työelämään, koulutukseen

tai työelämäpalveluihin. Kuntouttavan työtoiminnan osalta aktivointisuunnitelmaan on kirjattava kuntouttavan työtoiminnan kuvaus ja järjestämispaikka, päivittäinen ja viikoittainen kesto sekä jakson alkamisajankohta ja pituus. Kuntouttavan työtoiminnan jakson pituus on oltava vähintään kolme kuukautta, maksimi pituus on 24 kuukautta. Asiakkaalla voi olla useita kuntouttavan työtoiminnan jaksoja peräkkäin. Kuntouttavan työtoiminnan päivät voi olla 4–8 tunnin mittaisia. Viikossa kuntouttavan työtoiminnan tunteja saa olla maksimissaan 32. Työpäiviä tulee olla vähintään yksi. Lisäksi aktivointisuunnitelmaan on kirjattava asiakkaalle annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoimintajakson aikana, toiminnan tavoitteet, kuntouttavan työtoiminnan aikana tarjottavat muut sosiaali-, terveys-, kuntoutus ja koulutuspalvelut sekä aktivointisuunnitelman arviointiajankohdat. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos,2021.)

Aktivointisuunnitelman yhteydessä asiakkaalle tulee tehdä kokonaisvaltaisempi palvelutarpeen arviointi. Palvelutarpeen arviointia edellytetään sosiaalihuoltolain turvin, jonka säännöksiä sovelletaan kuntouttavaan työtoimintaan. Sosiaalihuoltolaissa säädetään myös palvelujen toteuttamisesta monialaisena yhteistyönä sekä omatyöntekijästä. (L1301/2014.) Palvelutarpeen arviolla arvioidaan asiakkaan sosiaalihuollon edellytykset, asiakkaan tuentarvetta vastaavat palvelut sekä omatyöntekijän tarve. Omatyöntekijän vastuuseen kuuluu aktivointisuunnitelmassa sovittujen sosiaalipalveluiden toteutumisen seuranta ja asiakkaan tilanteen tarpeenmukainen arviointi. Palvelutarpeen arviota ei ole pakko tehdä, jos sen tarpeellisuus ei ole välttämätöntä asiakkaan kannalta. Lainsäädäntö ei myöskään edellytä omatyöntekijän nimeämistä, jos asiakas ei ole sosiaalihuollon palveluiden tarpeessa. Aktivointisuunnitelma keskeytyy, jos asiakas saa töitä tai aloittaa päätoimiset opinnot. Keskeytyksestä päättää TE-toimisto tai kunta ja asiakasta on kuultava ennen keskeytymistä. Mikäli työt tai opinnot loppuvat ennen vakiinaista työllistymistä, keskeytettyä aktivointisuunnitelmaa voidaan jatkaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos,2021.)

Aktivointisuunnitelman osalta asiakasta koskevia välttämättömiä tietoja saa käsitellä vain ne henkilöt, jotka ovat mukana aktivointisuunnitelman laadinnassa. Välttämättömillä tiedoilla tarkoitetaan niitä tietoja, jotka oleellisesti vaikuttavat asiakkaan työ- ja toimintakykyyn, elämäntilanteeseen ja työllistymispolkuun.

Tarpeellisia tietoja voidaan välittää teknisen käyttöyhteyden välityksellä, mikäli tietojen luovutusedellytykset täyttyvät. Aktivointisuunnitelmia laaditaan kolme kappaletta, yksi kullekin osapuolelle. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2021.)

Mikäli asiakkaalla ei ole sosiaalihuollon palveluiden tarvetta ja työ- ja elinkeinokeskuksen kriteerit täyttyvät, asiakas voidaan ohjata työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun. Tällä tarkoitetaan TE-toimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteistoimintamallia. Yhteistoimintamallissa vastataan työttömien palvelutarpeisiin, palvelukokonaisuuksien suunnitteluun sekä työllistymisprosessien etenemisestä. Tällöin asiakkaan kanssa laaditaan työllistymissuunnitelma, joka korvaa aktivointisuunnitelman. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos, 2021.)

3 GREEN CARE TOIMINTA

Luonnon hyvinvointivaikutukset on tiedetty jo pitkään, mutta menetelmänä green care on rantautunut suomeen vasta 2010-luvun taitteessa. Green care on katto käsite, jolla tarkoitetaan luontoon tukeutuvia hyvinvointipalveluja. Ytimenä on luontoavusteiset menetelmät, joihin määritetään hyvinvointia tukevat selkeät tavoitteet. Toisin sanoen pyrkimyksenä on lisätä hyvinvointia vahvistamalla luontosuhdetta. Hyvinvointivaikutukset heijastuvat luonnon elvyttävyydestä, kokemuksellisuudesta sekä osallisuudesta. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari ja Kirveennummi 2011.)

3.1 Green Care toiminnan lähtökohdat

Green Care toiminnan lähtökohtia ovat luontoperustaisuus, kokemuksellisuus ja osallisuus. Kyseisten lähtökohtien pohjalta on hyvä pohtia aina, kuinka Green Care toiminta poikkeaa muusta tavoitteellisesta luontotoiminnasta. On myös mieltävä palveluympäristön merkitystä green care toiminnalle, eli kuinka saadaan palveluympäristöstä green care toimintaympäristö. Yksistään luontoympäristö- ja elementit, toiminta tai yhteisö eivät riitä tukemaan hyvinvoinnin kasvua. Tavoitteellisessa green care toiminnassa ohjaajan tietämyksellä ja ammattitaidolla on merkitystä, koska on kyse kuntoutuksellisesta toiminnasta. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.9.)

Luontoperustaisuus tarkoittaa ohjattuja luontokokemuksia joko luontoympäristöissä tai vastuullista luontoelementtien käyttämistä. Luontoympäristöt voivat olla esimerkiksi, vesistöt ja rannat, metsät ja maatilat. Luontoelementeillä tarkoitetaan luontoympäristöistä saatavia materiaaleja, esimerkiksi kiviä. Lisäksi Green Care toiminnassa luontoelementtejä voidaan ottaa toimintaan mukaan myös äänen ja kuvien muodossa. Ohjatuissa luontokokemuksissa lähtökohtana ovat luonnon yleiset hyvinvointivaikutukset sekä asiakkaan tavoitteet kuntoutuksessa. Luonnon elvyttävyyttä sekä hyvinvointi- ja terveysvaikutuksia tulee käyttää niin, että

ne mahdollistavat, edistävät, vahvistavat tai nopeuttavat asiakkaan tavoitteiden saavuttamista. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.9.)

Green Care toiminnassa kokemuksellisuudella tarkoitetaan ohjattua toimintaa sekä luontoympäristön havainnointia. Monimuotoiset luontoympäristöt tarjoavat monipuolisesti virikkeelliset puitteet liikkumiseen, tekemiseen sekä kokemiseen. Näin ollen luonnossa kokemuksellisuus toiminnallisuus voivat olla hyvinkin aktiivisia ohjattuja toimintoja tai rauhallisempia maiseman tai eläinten havainnointia. Pääasia on, että toiminnot aktivoivat monia aisteja. Aistien monipuolinen aktivointi on keskeinen asia ihmisen hyvinvoinnin kokemisessa. Parhaimmillaan kokemuksellisuus yhdistää ihmisen luontoympäristöön sekä sosiaaliseen ympäristöön ja mahdollistaa uusien asioiden sekä taitojen oppimisen. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.9.)

Yhteisö, mielekäs tekeminen, mieleinen paikka ja eläimet mahdollistavat osallisuuden kokemista Green Care toiminnassa. Osallisuudella tarkoitetaan ihmisen perustarvetta kokea yhteenkuuluvuutta ja mahdollisuutta vaikuttaa asioihin omana itsenään. Yhtenä tärkeänä tekijänä osallisuuden kokemisessa on vuorovaikutus. Hyvien vuorovaikutteisten kokemusten kautta mahdollistuu asiakkaan osallisuuden kokemus, joiden myötä asiakkaan osallisuuden tunne voi syntyä myös muiden ihmisten sekä eläinten ja ympäristön kanssa. Kuntoutustyön näkökulmasta katsottuna keskiössä on osallisuuden tunteen vahvistumisen tukeminen kaikissa Green Care toiminnan vaiheissa. Tämä tarkoittaa asiakkaan osallistamista tavoitteiden laadintaan, reflektointiin, tavoitteiden saavuttamiseen sekä tavoitteiden uudelleen arviointiin. Osallistamisen on hyvä olla sallivaa, koska silloin asiakkaille mahdollistuu kokemus osallistumisesta omana itsenään ja omien voimavarojensa mukaan. Tämä mahdollistaa yhteyden luomista omiin voimavaroihin ja siihen, kuinka ison osan toimintakyvystään ihminen pystyy ottamaan käyttöönsä. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.10.)

3.2 Luontosuhde

Luontosuhde pohjautuu ekopsykologiaan. Ekopsykologia on tieteen ala, jossa luontoympäristö, ihmisen ja luonnon välinen yhteys sekä ympäristön suojelu ovat keskiössä. Tämä mahdollistaa sen, että ekopsykologiassa voidaan tarkastella luontoyhteyden heikkenemisen sekä psyykkisten ongelmien välistä yhteyttä. Ihmisellä on luontainen tarve kokea kuuluvansa johonkin ja tähän perustuen luontosuhdetta voi pitää katkeamattomana. Luontosuhde voi kuitenkin heiketä ja ohentua tunnistamattomaksi kriisien aiheuttamien vaurioiden vuoksi. Ekopsykologian mukaan luontosuhteen vaurioituminen johtaa psyykkiseen pahoinvointiin sekä ympäristön tuhoamiseen. Esimerkiksi elämän aikana paljon koettu väkivalta voi johtaa väkivaltakäytöksen normalisoitumiseen sekä vääristyneeseen minäkuvaan. Tällöin luontosuhteen tiedostamiselle jäävä tila on hyvin kapea. Ekopsykologian tavoitteena on ihmisen ja luonnon yhteyden palauttaminen psyykkisenä kokemuksena, tarkastella kriittisesti luontosuhteen heikkenemiseen vaikuttaneita yhteiskunnallisia malleja sekä kehittää luontoyhteyttä korjaavia menetelmiä. (Messimäki, K. 2011 s.10–12.)

3.3 Green Care toiminnan vastuullisuus

Green Care toiminnan vastuullisuus koostuu arvoista, eettisistä toimintaperiaatteista sekä laadusta. Vastuullisuus määrittää toimintayksikön ja henkilökunnan laadukasta ja ympäristöä kunnioittavaa toimintaa. Tämä edellyttää panostamista hyvinvoinnin edistämiseen yksilö, yhteisö ja yhteiskunnankin tasolla sekä myös sidosryhmien tarpeiden huomioon ottamista. Tämä tarkoittaa, että toimijoiden on pyrittävä luomaan asiakkailleen sekä sidosryhmille sosiaalista, ekologista ja kulttuurista lisäarvoa, joilla on myös taloudellista merkitystä. Sosiaali- ja terveysministeriön linjauksen perusteella SOTE-alan työntekijä voi tavata asiakasta myös vastaanoton ulkopuolella. Tällöin asiakkaalle on kerrottava, että asiakkuus voi tulla ilmi vastaanoton ulkopuolella. Mikäli asiakas tämän hyväksyy ja on yhteisymmärryksessä työntekijän kanssa, asiakasta voidaan tavata palveluyksikön ulkopuolella. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.14.)

Green Care toiminnan arvojen ja eettisten periaatteiden mukainen toiminta edellyttää pääkohtien tunnistamista. Nämä pääkohdat ovat: Luontosuhde, asiakassuhde, ammatillisuus, tavoitteellisuus, ja kokonaisvastuullisuus. Luontosuhdetta vahvistamalla pyritään kasvattamaan ympäristövastuullisuutta esimerkiksi huolehtimalla eläinten hyvinvoinnista ja luonnonvarojen vastuullisesta käytöstä. Lisäksi keskiössä on myös luonnon elvyttävyyden ja luontosuhteen arvostaminen. Asiakassuhde käsittää sosiaalisen vastuullisuuden, syrjäytymisen ehkäisyn ja osallisuuden vahvistamisen. Tämä periaate edellyttää asiakkaan ihmisoikeuksien kunnioittamista, tasavertaisuuden ja luottamuksellisuuden toteutumista sekä vastuunkantoa kokonaisvaltaisesta asiakaslähtöisyydestä. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.14.)

Ammatillisuus, tavoitteellisuus ja kokonaisvastuullisuus voidaan koota yhden termin alle. Tällöin käytetään ilmaisua yhteiskuntavastuullisuus. Tämä tarkoittaa toimijoiden osalta oman ammattialan lainsäädännön tuntemista, ympäristö- ja sosiaalisen vastuullisuuden sekä asiakasvastuullisuuden toteuttamista ja kotimaisten resurssien arvostamista. Myöskin palveluntuottajien ammattitaidon ajan tasalla pito sekä henkilöstön fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista huolehtiminen kuuluu tämän eettisen periaatteen alle. Menetelmiä ja toimintamuotoja tulee käyttää niille laadittujen ohjeiden mukaisesti ja soveltuvuutta tulee arvioida asiakkaan tavoitteet huomioiden. Green Care palveluiden tuottajien vastuulla on myös rakentavan yhteistyön luominen moniammatillisesti asiakkaan läheisten ja palveluverkoston kanssa. Lisäksi palveluntuottajien vastuualueena ovat myös palvelun laadunhallinta, säännöllinen laadun arviointi sekä Green Care-toiminnan arvostuksen lisääminen oman toiminnan kautta. (Luke, THL ja GCF ry, 2018, s.14.)

4 LUONTOAVUSTEISUUS

Luonnon hyvinvointivaikutukset tunnistetaan yleisesti. Tutkittuja vaikutuksia ovat esimerkiksi verenpaineen lasku, stressin väheneminen sekä mielialan kohentuminen. On hyvä muistaa, että puhuttaessa luonnon hyvinvointivaikutuksista, ei voida vielä puhua luontoavusteisista menetelmistä. Yleiset hyvinvointivaikutukset koskevat yleisesti kaikkia kansalaisia ja vaikutukset ovat yksilöllisiä. Vasta sitten, kun asiaa tarkastellaan kuntoutustoiminnan näkökulmasta, voidaan puhua luontoavusteisuudesta. (Luonnonvara keskus ja Green Care Finland ry 2021, s.8–14.)

4.1 Luontoavusteiset menetelmät

Luontoavusteisia menetelmiä on monia, mutta esimerkkeinä mainittakoon terapeutin puutarhatoiminta sekä eläinavusteinen toiminta ja ratsastusterapia. Luontoavusteiset menetelmät ovat hyvin taipuvaisia, ne sopeutuvat monipuolisesti sosiaalialan toimialojen palveluihin. Lisäksi nämä mahdollistavat lisäarvoa niin asiakkaille, toimijoille kuin ympäristöllekin. Toteutustavan intensiteetti voi vaihdella terapeuttisesta toiminnasta aktiiviseen ohjattuun toimintaan. Toimijoiden ammattitaito sekä asiakkaan tarpeet vaikuttaa valittuun intensiteettiin. Lähtökohtana on toiminnan suunnitelmallisuus ja asiakkaan kannalta realistiset tavoitteet. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari ja Kirveennummi 2011.)

Luontoavusteisia toimintatapoja voidaan soveltaa asiakastyössä tilanteisiin, joissa keskustelun rinnalle etsitään toiminnallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä apukeinoja asiakkaan motivaatio-ongelmiin. Soveltuvuus ulottuu myös kuntoutusprosessin vaiheisiin, joissa haetaan asiakkaan fyysisten sekä psykososiaalisten taitojen aktiivista harjoittamista. Yhteiset kokemukset voivat helpottaa ongelmien kartoittamista. (Green Care Finland ry, i.a.)

Luontoavusteisuus jakautuu kahteen erilaiseen toimintatapaan: Vihreään hoivaan ja vihreään voimaan. Vihreässä hoivassa palvelut kohdentuvat erityistä

tukea tarvitseviin ihmisiin ja palvelun tuottajilta edellytetään sote-alan tai kasvatustalan koulutusta sekä työkokemusta. Vihreässä voimassa toiminnat ovat luontoavusteisten menetelmien käyttöä huonovointisuuden sekä huono-osaisuutta ennaltaehkäisevässä työssä, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa. Lisäksi vihreään voimaan kuuluu virkistystoiminnan järjestämistä, joiden tavoitteena on tuottaa hyvinvointia vahvistavia kokemuksia asiakkaille. (Luonnonvarakeskus ja Green Care Finland ry 2021, s.8–14.)

4.2 Eläinavusteiset interventiot

Eläinavusteisilla interventioilla tarkoitetaan ihmisen ja eläimen väliseen vuorovaikutukseen perustuvia menetelmiä, jotka ovat hyödynnettävissä monipuolisesti eri tasoissa toiminnoissa monenlaisten asiakkaiden kanssa. Toiminta voi vaihdella vapaamuotoisesta palvelutalojen kaverikoiratoiminnasta tarkasti organisoituun eläinavusteiseen terapiaan. Tavoitteena on lisätä ihmisen hyvinvointia, fyysistä ja psyykkistä terveyttä, kognitiivista ja sosiaalista toimintakykyä, henkilökohtaista kasvua, vuorovaikutustaitoja ja ryhmätoimintaa sekä parantaa motivaatiota kokonaisvaltaisesti kuntoutusprosessissa. (Hautamäki ym., 2021, s.8–9.)

Erilaisten eläinavusteisten menetelmien väliset oleelliset erot ovat ammattilaisten ja vapaaehtoisten välillä. Kyseiset erot liittyvät ammatillisuuteen, asiakkaan tarpeiden arviointiin sekä yksilöllisten ja strukturoitujen asiakastavoitteiden laatimiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä dokumentointiin. Ammattimainen eläinavusteinen työ on hyvin suunniteltua ja strukturoitua sekä selkeästi päämääräorientoitunutta toimintaa, joka voi olla osa hoito-, opetus-, kuntoutus- tai muuta hyvinvointia tai oppimista tukevaa prosessia. Ammatillaisen on tehtävä eläinavusteisesta toiminnasta ennakkoon suunnitelma yhdessä asiakkaan kanssa, suunnitelmassa tavoitteet tulee määritellä tarkasti. Toiminnan koko prosessi tulee dokumentoida alusta loppuun saakka. Ammatilliselta ohjaajalta edellytetään sosiaali-, terveys-, kasvatus-, tai opetusalan koulutusta, oman alansa erityisasiantuntijuutta sekä eläinavusteisen toiminnan täydennyskoulutusta. (Hautamäki ym., 2021, s.12–13.)

Vapaaehtoisilta eläinavusteisen toiminnan toimijoilta ei edellytetä ammattipätevyyttä ja toiminta voi olla myös vähemmän päämääräorientoitunutta. Toiminta edellyttää vapaaehtoistoiminnan koulutuksen suorittamista. Eläinavusteisuuden puitteissa asiakkaiden luo toteutettavien käyntien ja vierailujen tavoitteet voivat kohdentua hoiva- ja virkistystoimintaan. Näitä ovat esimerkiksi eläinvierailut palvelutaloihin ja kirjastojen lukukoiratoiminnat. Eläin ja vapaaehtoinen ohjaaja voivat myös työskennellä tiiminä ammattilaisen kanssa. Tällöin vapaaehtoistoiminta on osa eläinavusteista terapiaa tai koulutusta. (Hautamäki ym.,2021, s.14.)

Ammattilaisia sekä vapaaehtoisia koskee samat, eläinavusteisia interventioita koskevat edellytykset. Interventioon osallistuva eläin tulee olla luonteeltaan sekä koulutukseltaan suunniteltuun toimintaan soveltuva. Lisäksi eläimestä vastuussa olevan ohjaajan on tunnettava eläin hyvin ja oltava tietoinen kyseisen eläimen lajityypillisestä käytöksestä. Lisäksi ohjaajan on oltava tietoinen toimintaympäristön riski- ja turvallisuus tekijöistä. Ohjaajilla tulee myös olla tieto toimintaan osallistuvien ihmisten terveydentilasta, käyttäytymisestä ja olosuhteista, jotka voivat vaikuttaa riski- ja turvallisuustilanteisiin. (Hautamäki ym.,2021, s.11.)

Eläinten mukana olo kuntouttavassa työssä edellyttää eläinsuojelulain noudattamista. Eläinsuojelulaki on säädetty turvaamaan eläinten oikeuksia sekä turvallista ja terveellistä kohtelua. Lain keskeisinä tavoitteina on suojata eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kivulta ja kärsimykseltä. Lain tarkoitus on myös edistää eläinten hyvää kohtelua sekä hyvinvointia. Eläinsuojelulaissa määritellään eläintenpitopaikkoja koskevat vaatimukset ja säädökset sekä eläinten hoitoa koskevat toimintatavat ja toiminnot. Eläinavusteisessa toiminnassa on myös huomioitava säännölliset eläinlääkärin tekemät tarkastukset eläimille sekä eläintenpitopaikoille. (L247/1996.)

4.3 Puutarhatoiminta

Erilaisten luonnon ympäristöjen lisäksi, luontoavusteista toimintaa voidaan toteuttaa myös rakennetuissa ympäristöissä esimerkiksi puutarhoissa tai laitoksissa. Puutarhassa voidaan toteuttaa terapeuttisiakin menetelmiä, joissa kasveja ja

puutarhan askareita käytetään terapian välineinä. Puhutaan puutarha terapiasta ja terapeuttisesta puutarhatoiminnasta. Puutarhaterapia on koulutettujen terapeuttien ammattilaistoimintaa, jossa käytetään kasveja ja puutarhan toimintoja kliinisten päämäärien tavoittamisen välineinä. Terapeuttinen puutarhatoiminta tarkoittaa ammattilaisen osalta kasvien ja puutarhatoimintojen vapaampaan käyttöä kuntoutuksen vaiheissa, joissa osallistujilla on pyrkimys parantaa aktiivisesti tai passiivisesti hyvinvointiaan. (Tuohimetsä & Rantanen, 2018, s.7.)

Puutarhatoimintaan kuuluu monenlaisia puutarhamuotoja, joita ovat erilaiset aistipuutarhat, terapiapuutarhat, toipumispuutarhat ja vaelluspuutarhat. Aistipuutarhojen tarkoituksena on stimuloida monipuolisesti aisteja. Aistipuutarhassa toiminta voi olla aktiivista tai passiivista. Passiivista toiminta on silloin, kun puutarhassa olo perustuu vain olemiseen, aistihavaintoihin ja aistihavainnoista nauttimiseen. Terapiapuutarha on puutarha ympäristö, jonka käytöllä oletetaan olevan hyötyä esimerkiksi käytösongelmien vähentämiseen tai unenlaadun parantamiseen. Vaelluspuutarhalla tarkoitetaan puutarhaympäristöä, joka on turvallisesti aidattu, jotta esimerkiksi dementiaa sairastavatkin voivat vapaasti ja turvallisesti käyttää. Puutarhatoiminnalla voi olla positiivisia vaikutuksia esimerkiksi stressistä palautumiseen, postraumaattisen stressin sekä psykiatristen ongelmien käsitteilyyn. Myöskin dementiaa sairastavien tai dementia oireista kärsivien oireiden lievittämisessä puutarha toiminta voi toimia hyvänä tukena. (Tuohimetsä & Rantanen, 2018, s.7–8.)

Erityisryhmille suunnatut ulkoalueet luovat ympäristölle vaatimuksia esteettömyyden suhteen. Puutarhatoiminnassa asiakaskunnalla voi olla monenlaisia liikku- ja toimintakyvyn rajoitteita. Esteettömyys onkin otettava huomioon jo suunnitteluvaiheessa. Viherrakennus ratkaisut on toteutettava niin, että puutarhan käyttäjillä on apuvälineiden sekä avustajan käyttö tarvittaessa mahdollista ja samalla yhdenvertaisuus toteutuu. Kulkureittien on oltava turvallisia ja helposti hahmotettavia. Reitillä tulee olla myös riittävästi istumapaikkoja ja opastekylttien on oltava helposti havainnoitavissa. (Tuohimetsä & Rantanen, 2018, s.9.)

5 TAUSTA JA YHTEISTYÖKUMPPANI

Työelämäkumppanina tässä opinnäytetyössä on Savonlinnassa toimiva ESR-Vihreä Telakka, eteenpäin luonnon avulla-hanke, jonka toiminta-aika on 01.01.2020-31.12.2022. Kyseessä on Vihreän Telakan toinen toimintakausi, edellinen osa toimi ajanjaksolla 18.04.2018-31.12.2019. Vihreän telakan toiminta perustuu asiakkaiden toimintakyvyn sekä sosiaalisen osallisuuden parantamiseen luontoavusteisia menetelmiä hyödyntämällä sosiaalisen kuntoutuksen sekä kuntouttavan työtoiminnan konteksteissa. Kohderyhmänä on pitkäaikaistyöttömät, mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, kehitysvammaiset ja muuten syrjäytymisvaarassa olevat ihmiset. Asiakaspainetta Vihreällä Telakalla on 15 ja asiakkaiden työtoiminta-aika on arkipäivisin klo 9.00–14.00.

Vihreä telakka lisää green care- teeman tunnettavuutta Savonlinnan seudulla ja täten yhteistyötä tehdään tiiviisti Savonlinnan kunta- ja järjestötoimijoiden kanssa. Vihreän Telakan tavoitteena on juurruttaa luontolähtöiset menetelmät palvelurakenteisiin ja laajentaa siten sosiaalisen kuntoutuksen ja työhön kuntoutumisen keinovalikoimaa. Vihreän telakan päätoimipiste sijaitsee Vuohimäen kartanon pihapiirissä Savonlinnan Pihlajaniemessä noin seitsemän kilometrin etäisyydellä kaupungin keskustasta. Kartanon lisäksi pihapiiriin kuuluu pieni kasvima-alue, kasvihuone, työkaluvaja, lammasaitaus, pieni kanala, kanien ulkoaitaus, kaksi mehiläispesää sekä kaksi aitta rakennusta. Aittarakennukset toimivat toimisto, varasto sekä taukutiloina.

Vihreällä telakalla on kolme lammasta, kanoja sekä kukko. Eläintenhoito, pihapiirin siistinä pito sekä rakennusten siivous ovat jokapäiväistä työtoimintaa. Näiden lisäksi työtoimintaan kuuluu marras-maaliskuun aikana esimerkiksi talvikalastusta ja kalaruokien tekoa, polttopuiden tekoa ja luonnonmateriaaleista tehtäviä käsitöitä. Maalis-huhtikuun aikana esimerkiksi marjastetaan, sienestetään, hoidetaan kasvimaata, kasvatetaan ja kerätään satoa, huolletaan retkikohteita ja tehdään pieniä rakennusprojekteja. Asiakasryhmän kanssa tehtävät luontoretket Savonlinnan lähiympäristöön ovat myös osa työtoimintaa.

Vihreällä telakalla työtoiminta tapahtuu lähes kokonaan ulkona ja toiminnot ovat vahvasti vuodenaikojen mukaiset. Vihreän telakan työtoiminta on hyvin monipuolista ja soveltuu lähes kenelle tahansa toimintakyvystä riippumatta. Paljon henkilökohtaista tukea tarvitsevilla tulee olla oma avustaja mukana työtoiminnassa. Työtoiminnot mietitään asiakkaan sen hetkisen toimintakyvyn mukaan siten, että asiakkaan toimintakyky kasvaa ja kehittyy ja asiakas saa onnistumisten kokemuksia.

Vihreän Telakan osalta tutkimuksen tekoon osallistuu hankepääällikkö. Opinnäytetyön suunnitelma lähetettiin hänelle kommentoitavaksi kaksi viikkoa ennen opinnäytetyösuunnitelma seminaaria, jotta aika työvaiheen lukemiseen sekä mahdollisiin muutoksiin jää riittävästi. Kevään 2021 aikana tähän tutkimukseen kuuluva kysely välitettiin vastaanottajilleen hankepääällikön toimesta sähköpostitse.

Ajatus tämän opinnäytetyön tekemisestä tuli jo kevättalvella 2020, kun löysin opinnäytetyöni toimeksiantaja Vihreän telakan ensimmäisen toimintakauden aikana tehdyn opinnäytetyön. Opinnäytetyön on tehnyt Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Mikkelin Kampuksen opiskelija Piia Seppänen. Kyseisessä opinnäytetyössä on selvitetty asiakkaiden kokemuksia luontoperusteisesta toiminnasta Vihreällä Telakalla. Aineistoa on kerätty haastattelemalla viittä Vihreän Telakan asiakasta. Menetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Teemoina ovat Green Care-toiminnan peruselementit: luonto, toiminta ja yhteisö. Kyseisen opinnäytetyön tulokset viittaavat siihen, että asiakkaat kokevat luontoympäristön merkitykselliseksi. Luontoa on opittu havainnoimaan tunnistamalla kasvi- ja eläinlajeja, metsässä on liikuttu enemmän vapaa-ajalla sekä luonnon arvostaminen on kasvanut. Vihreän Telakan toiminnassa on mukana myös lampaita sekä kanoja ja kukko, joiden päivittäiset hoitotoimet kuuluvat asiakkaiden työtoimintaan. Eläinten päivittäisestä ruokinnasta ja hoitotoimista huolehtiminen on koettu kasvattavan vastuuntuntoa ja lisäävän itseluottamusta. Asiakkaat ovat kokeneet Vihreän Telakan yhteisöllisyyden vahvistavan sosiaalisuutta, osallisuuden kokemusta sekä ryhmässä toimimista. Vihreän Telakan toiminta oli tuonut asiakkaiden arkeen sisältöä, rakennetta ja tukea arkirytmien luomiseen. (Seppänen,2019.)

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Tutkimuskysymyksinä ovat: Millaisia luontoavusteisia menetelmiä on otettu käyttöön Vihreän Telakan yhteistyökumppani organisaatioiden ja yksiköiden keskuudessa? Millainen suhtautuminen yhteistyöorganisaatioilla on luontoavusteisia menetelmiä kohtaan? Millaisia tarpeita yhteistyökumppaneilla on saada lisätietoa luontoavusteisista menetelmistä? Miten Vihreän Telakan toimintaan osallistuminen on vaikuttanut asiakkaiden ja heidän työntekijöidensä välisiin asiakassuhteisiin?

Opinnäytetyön aiheeni löytyi loppuraportin jatkotutkimusaiheista. Kävin tutustumassa Vihreän Telakan toimintaan maaliskuussa 2020 poikkeusolojen alkaessa ja suoritin sosionomiopintojeni ensimmäisen työharjoittelujakson kyseisessä paikassa kesällä 2020. Tutustumiskäynnillä tämän työn tekeminen tuli ensimmäisen kerran puheeksi ja tähän opinnäytetyöhön liittyvistä asioista keskusteltiin alustavasti työharjoittelujakson aikana.

Vihreällä telakalla ollaan kiinnostuneita hankkeen merkityksestä yhteistyökumppaneiden toimintaan: Onko esimerkiksi luontoa alettu hyödyntämään organisaatioiden toiminnassa tai kuntoutuksen toteutuksessa ja nähdäänkö luontoavusteisten menetelmien käytölle pysyvämpää tarvetta eri yksiköissä. Opinnäytetyössäni selvitan Vihreä telakka - eteenpäin luonnon avulla hankkeen yhteistyökumppaneiden suhtautumista luontoavusteisiin menetelmiin. Savonlinnan alueen sosiaali- ja terveystalouden keskuudessa. Yhteistyökumppaneita on pitkälti toistakymmentä, mutta esimerkkeinä näistä ovat Itä-Savon sairaanhoitopiiri SOSTE-RIN nuorisopsykiatrian osasto, aikuispsykiatrian avokuntoutusyksikkö, aikuis-sosiaalityö ja Savonlinnan kaupungin työllisyyspalvelut. Toisin sanoen tulosten kautta saatava tieto pyritään konkretisoimaan ja samalla luodaan pohjaa toiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa.

7 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON KERUU

Kvantitatiivisesta tutkimuksesta käytetään myös nimityksiä määrällinen- ja tilastollinen tutkimus. Kvantitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan menetelmää, jonka avulla selvitetään lukumääriin sekä prosenttiosuuksiin perustuvia tutkimuskysymyksiä. Edellytyksenä on, että tutkittavan aineiston otos on riittävän suuri. Käytännössä kvantitatiivista tutkimusta on suositeltavaa käyttää valmiiksi kohdennettuja tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vaihtoehdot. Tämä tarkoittaa, että tutkittava asia on kuvattu numeeristen suureiden avulla, jotta tuloksia voidaan havainnollistaa taulukoin tai kuvin. Kvantitatiivisissa tutkimuksissa on tyypillistä, että tuloksia pyritään yleistämään tilastollisten päättelykykyjen keinoin. Tämä onkin hyvä keino kartoittaa olemassa olevaa tilannetta, mutta tutkittavien asioiden syiden riittävään selvittämiseen kvantitatiivinen tutkimus ei yletä. (Heikkilä, 2014, s. 15.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavien otosten määrä on huomattavasti pienempi, kuin kvantitatiivisissa tutkimuksissa. Kvalitatiivista tutkimusta kutsutaankin myös laadulliseksi tutkimukseksi, koska jo tutkittavat kohteet valitaan tarkasti sekä yksilöidysti. Kvalitatiivisen tutkimuksen kohderyhmiä ovat erilaiset ihmisryhmät, kuten esimerkiksi yritykset tai asiakkaat. Näin ollen tälle tutkimusmenetelmälle on tyypillistä hyödyntää psykologian ja muiden käyttäytymistieteiden oppeja. Nämä mahdollistavat tutkittavan kohderyhmän arvojen, asenteiden sekä tarpeiden selvittämisen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tulokset pyritään analysoimaan mahdollisimman tarkasti. Aineiston keruu on kvalitatiivisessa tutkimuksessa vähemmän strukturoidumpaa, kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, mutta se on usein tekstimuotoista. Kerätty aineisto voi olla tutkimusaiheen mukaista kirjallisuutta, kuvallista tai äänimateriaalia. Tiedonkeruumenetelmänä tyypillisiä ovat perinteiset kyselylomakkeet, avoimet teemahaastattelut tai 4–8 hengen ryhmähaastattelut. Lisäksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija voi kerätä aineistoa havainnoimalla ja osallistumalla itse jollakin tavalla tutkimansa ryhmän toimintaan. (Heikkilä 2014, s15-16.)

Vaikka määrällisen ja laadullisen tutkimusmenetelmien luokittelu, päättely sekä tulkinta ovat keskenään hyvin samanlaisia, näiden menetelmien väliset erot on hyvä sisäistää. Määrällisellä tutkimuksella pyritään etsimään vastausta kysymyksiin mikä? missä? paljonko? kuinka usein? Tutkittava otos on numeerisesti suuri ja ilmiötä kuvataan numeerisen tiedon pohjalta. Määrällisessä tutkimuksessa analyysit ovat yksiselitteisempiä ja tutkimus jakaantuu selkeämmin erottuviin vaiheisiin. Laadullisella tutkimuksella etsitään vastauksia kysymyksiin miksi? miten ja millainen? Tutkittava otos on harkiten koottu ja määrällisesti pienempi. Ilmiötä pyritään ymmärtämään pehmeämmän tiedon pohjalta. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu, käsittely ja johtopäätösten teko nivoutuu tiukemmin toisiinsa. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tutkija itse tekee tulkintoja jo aineiston keruu vaiheessa ja tulkintojen keruu voi jatkua huolettomammin tutkimuksen loppuun saakka. (Heikkilä 2014, s. 15–16.)

Kyselytutkimusta on menetelmänä tärkeä, kun kerätään ja tarkastellaan tietoa moniulotteisista ilmiöistä ihmisten mielipiteiden ja yhteiskunnallisten tilanteiden väliltä. Kyselytutkimus voi kuulostaa helpolta, mutta todellisuudessa tähän liittyy monia haasteita, kuten esimerkiksi riski vähäisestä vastausmäärästä ja kattavuudesta, kyselyn oikea-aikaisuus sekä kysymysten oikea kohdentaminen. Kyselytutkimusta pidetään usein määrällisenä tutkimuksena, koska siinä sovelletaan tilastollisia menetelmiä. Kyselytutkimusta voi kuitenkin soveltaa myös laadulliseen tutkimukseen, kun kyselyssä mahdollistetaan vastaajille sanallisen tiedon anto. Samassa tutkimuksessa on siis mahdollista hyödyntää molempia menetelmiä, olennaista on valita tarkoituksenmukainen lähestymistapa tutkivan ilmiön suhteen. (Vehkalahti 2019, s. 11–13.)

Opinnäytetyöni on tutkimuspainotteinen opinnäytetyö. Aineiston keräsin kyselyllä, joka on sekamuotoinen (Liite 2). Sekamuotoinen kysely tuottaa sekä määrällistä, että laadullista aineistoa. Kyselyn loin Webropol alustalle. Kyselyn kysymykset suunnittelin ja muokkasin opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa. Kysymykset muotoilin niin, että ne tukisivat mahdollisimman hyvin tutkimuskysymyksiä. Kyselyyn tuli sekä avoimia-, että strukturoituja kysymyksiä. Avoimet kysymykset mahdollistavat vastaajilleen aiheeseen liittyvien omien näkemysten esiin tuomisen, kun taas kohdennetut strukturoidut kysymykset ohjaavat vastaajaa.

Avointen kysymysten tuloksissa voi ilmetä samankaltaisuutta, mutta ne mahdollistavat vastaajille yksilöidympien näkemysten antamisen. Lisäksi vastaajien oma kokemuksellisuus sekä kehitysideat voivat tulla paremmin esiin avointen kysymysten tuloksissa. Ennen analyysia tulokset litteroin muotoilemalla vastaukset tekstimuotoon.

Pienien viilauksien myötä sain kyselyn hyväksytyksi toimeksiantajalla. Toimeksiantaja välitti kyselyn eteenpäin sovituille yhteistyökumppaneille. Ensimmäisen kerran kysely oli auki 1.5-16.5.2021. Vastauksia tuli kahdeksan kappaletta. Kävin puhelinkeskustelun opinnäytetyön hankepäällikön kanssa. Esiin nousi ajatus, että kyselyn vastaanottaneet henkilöt eivät välttämättä ole välittäneet kyselyä eteenpäin organisaatioissaan. Pohdimme, olisiko aiheellista toteuttaa kysely uudestaan. Toisena vaihtoehtona oli toteuttaa haastattelu muutamalle asiakkaita lähettäneen tahon työntekijälle. Haastattelujen järjestäminen ei ollut ajallisesti kovin mahdollista. Tästä johtuen kysely toteutui uudestaan samalla kyselypohjalla aikavälillä 7.6.2021-27.6.2021 Vastauksia tuli lisää 12 kappaletta ja vastauksien yhteenlaskettu kokonaismäärä nousi 20 vastaukseen.

8 TULOSTEN ANALYYSI

Kvantitatiivisissa, eli määrällisissä tutkimuksissa tulokset ovat tilastollisia määreitä tai muuttujia, esimerkiksi prosenttiosuuksia tai numeroita. Määrällisen tutkimuksen analysoinnissa aineistoa havainnoidaan taulukkomuotoon. Joissain poikkeustapauksissa aineisto saattaa olla jo valmiiksi taulukkona. Määrällisissä tutkimuksissa tutkimuskohteista käytetään usein ilmaisua tutkimusyksikkö. Tulosten analyysissä tämä ilmaisu koetaan helpompana, koska lähtökohtana on tutkimusyksiköiden muuttujien välisten erojen löytäminen. (Alasuutari, 2011.)

Laadullisessa tutkimuksessa analyysi alkaa jo aineiston keruu vaiheessa. Tutkimuskohteesta tehdään havaintoja ja samaan aikaan tulee käydä analyttisesti läpi yhteyksiä, joissa havaintoja esiintyy. Asiasyhteydestä irrotetut materiaalit voivat vielä myöhemmässä vaiheessa tuoda sellaista uutta tietoa, mitä ei alkuperäisessä asiasyhteydessä huomattu. Analysoinnin helpottamiseksi tutkimuspäiväkirjan kirjoittaminen on suotavaa. Laadullinen analyysi on aineiston keruun lisäksi täysin yhteydessä tutkimuskohteeseen sekä tutkimustehtävään, joten tutkimustehtävän tavoite on tarkasti arvioitava. Aineiston jäsentäminen on myös osa analysointia. Laadullinen analyysi on määrällistä analyysia kokonaisvaltaisempi. (Kamk, i.a.)

Tulokset analysoidaan laadullisella analyysilla. Kyselyn loin webropol alustalle. Tein kyselyyn (Liite 2) julkisen nettilinkin, jonka toimitin sähköpostitse toimeksiantajalle. Lähetin toimeksiantajalle sähköpostiviestinä saatekirjeen (Liite 1) ja viestin liitteenä kyselylinkin. Hyväksytin saatekirjeen opinnäytetyöseminaarissa sekä toimeksiantajalla. Pieniä viilauksia tein molempiin ennen lopullista versiota. Kävimme 22.4 puhelinkeskustelun ja sovimme, että kysely välitetään työpaja telakalle, Savonlinnan työllisyyspalveluihin, sosterin aikuissosiaalityöhön, mielen-terveys- ja päihdepalveluihin, Ikäihmisten sosiaalipalveluihin sekä vammais- palveluihin. Sosteri tarkoittaa Itä-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymää, johon Savonlinnakin kuuluu. Kysely oli avoinna aikavälillä 1.5-16.5.2021. sekä 7.6.2021-27.6.2021.

Kyselyä avattiin yhteensä 45 kertaa ja vastausaika vaihteli kolmesta minuutista 17 minuuttiin. Kyselyyn tuli yhteensä 20 vastausta. Kysymyksiä oli 17 ja kyselyn lopussa oli avoin palautekenttä Vihreän Telakan toimintaa varten. Kysymyksistä 11 on strukturoituja kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä on seitsemän.

9 TULOKSET

Kyselyn ensimmäinen osio kohdentui yhteistyöorganisaatioiden tietoisuuteen vihreän telakan toiminnasta. Tähän kuuluvat kyselyn kysymykset 2–4. Vastaajista 20 oli tietoisia Vihreän Telakan toiminnasta. Tietoa Vihreän Telakan toiminnasta toivottiin saavan eniten internetin kautta. Luontoavusteisuus teeman tunnettavuus vastaajien keskuudessa jakautui siten, että vastaajista 15 kokee luontoavusteisuuden melko tutuksi ja viisi kokee tutuksi.

Seuraava osio kohdentui yhteistyöorganisaatioiden suhtautumiseen luontoavusteisia menetelmiä kohtaan. Tähän kohdentuvat kyselyn kysymykset 5–6. Vastaajista kolme on sisällyttänyt luontoavusteisuutta omaan työhönsä paljonkin, seitsemän on sisällyttänyt jonkin verran ja viisi ei ole sisällyttänyt lainkaan. Asiakkaita on tavattu ulkona ja esimerkiksi ryhmien kanssa on käyty metsäretkillä, laavuilla, marjastamassa, perehdytty kierrättämiseen sekä osallistuttu vihreän telakan toimintaan. Kuudenteen kysymykseen tuli 15 vastausta. Kysymys kohdentuu yhteistyökumppaneiden kiinnostuneisuuteen lisätä luontoavusteisuutta omaan työhön. Näillä vastaajilla olisi kiinnostusta lisätä luontoavusteisuutta omaan työhön esimerkiksi ulkoiluna asiakkaiden kanssa, luoda vuodepotilaille luontoympäristön äänimaailmaa huoneeseen ja ehkäistä syrjäytymisen riskiä hyödyntämällä luontolähtöisiä menetelmiä. Lisäksi nousi esiin kiinnostus soveltaa luontoavusteisuutta aikuissosiaalityön tukihenkilötoimintaan esim. päihdetyössä. Esiin nousee myös kiinnostus lisätä viranomaistyöhönkin luontoavusteisia menetelmiä, mutta vastaajat eivät koe näiden menetelmien istuvan hyvin viranomaisytyöhön.

Kyselyn kolmas osio kohdentui yhteistyökumppaneiden kiinnostuneisuuteen saada lisätietoa luontoavusteisista menetelmistä. Tähän kohdentuvat kysymykset 7–10. Vastaajista kuusi toivoisi saavansa lisätietoa luontoavusteisuuden yleisistä vaikutuksista. Tietoa toivottiin laaja-alaisesti luontoavusteisuuden käytännön toimintatavoista, soveltamisvinkeistä sekä kokemuspalautteista. Erityisesti tietoa toivotaan siitä, millainen vaikutus menetelmäajan pituudella on kuntoutumiseen ja hyvinvoinnin paranemiseen. Vastaajista 14 ei koe tarvitsevansa

lisätietoa. Vastaajista toivoi 11 saavansa lisää koulutusta luontoavusteisuudesta. Koulutusta toivotaan kertaluontoisena täsmäkoulutuksena sekä muutaman keran koulutuskokonaisuutena. Vastaajista yhdeksän ei koe tarvitsevänsä lisäkoulutusta.

Kyselyn viimeinen, eli neljäs osio kohdentui yhteistyökumppaneiden edustajiin, joiden asiakkaita on osallistunut vihreän telakan toimintaan. Tähän kohdentuvat kysymykset 11–16. Tämä osio oli tarkoitettu heille, kenen asiakkaita on mukana Vihreän Telakan toiminnassa. Vastaajia oli tässä osiossa 16. Vastaajien mielestä luontoavusteisuudesta toiminnasta hyötyvät hyvin kaikki ikäryhmät, joilla on fyysisiä tai psyykkisiä toimintakyvyn rajoitteita. Luontotoiminnan vaikutukset nähdään positiivisina vastaajien keskuudessa, koska luontotoiminnan koetaan esimerkiksi tukevan mielenterveys- ja päihdekuntoutusta, aktivoivan asiakasta monipuolisesti. Vastaajista kaksi kokee, että asiakkaan osallistuminen Vihreän Telakan toimintaan on vaikuttanut positiivisesti asiakassuhteeseen. Vastaajista neljä ei osannut vaikutusta arvioida.

Vastaajat toteavat, että osallistuminen Vihreän Telakan toimintaan on virkistänyt asiakasta, kun päivään on tullut rytmiä ja on päässyt tapaamaan muita ihmisiä. Yhteydenpito Vihreän Telakan kanssa koetaan luontevaksi, miellyttäväksi ja helpoksi. Vastaajista neljä kokee Vihreän Telakan sijainnilla olevan vaikutusta siihen, voiko asiakas osallistua toimintaan vai ei. Joillekin asiakkaille sijainti on koettu kaukaisena ja tällöin matkan pituus koitunut esteeksi, mikäli suoraa kulkuyhteyttä asiakkaan kodin ja Vihreän Telakan sijainnin välillä ei ole. Julkisella liikenteellä kulkeminen kodin ja toimipaikan välillä koettu työlääksi fyysisten sekä psyykkisten toimintarajoitteiden vuoksi. Myöskin ikäihmisten kohdalla tuodaan esiin heikentyneen fyysisen toimintakyvyn rajoitteet, jotka vaikeuttavat matkan tekoa.

Tuloksista nousee esiin samoja teemoja, kuin luontoavusteisuuden ja Green Care toiminnan käsitteissä. Ensiksi esiin nousee luontoavusteisten menetelmien monipuolisuus. Työntekijät ovat työskennelleet asiakasryhmien vakituisen toimintaympäristön ulkopuolella, esimerkiksi metsässä laavu- ja marjastusretkillä. Myöskin kiinnostus saada lisää tietoa monipuolisesti luontoavusteisuudesta sekä

luontoavusteisuuden lisääminen omaan työhön nousee esille. Luontoavusteisuuden soveltuvuus erilaisten asiakasryhmien kuntoutuksen tueksi tulee esille. Luontoavusteisuudesta koetaan kaikkien ikäryhmien hyötyvän, joilla on toimintakyvyn rajoitteita. Tämä perustuu siihen, että asiakkaiden koetaan saaneen arkeen rytmiä ja mielekästä tekemistä, uusia ihmissuhteita sekä aktivointia monipuolisesti

10 EETTISET NÄKÖKOHDAT JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyön eettisten periaatteiden hahmotus alkoi tutustumalla ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto arenen julkaisemiin ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiin periaatteisiin., joihin myös Diakonia-ammattikorkeakoulun tutkimuseettiset periaatteet pohjautuvat. Kyseiset periaatteet luovat reunaehdot koko opinnäytetyöprosessille, liittyen esimerkiksi keskeiseen lainsäädäntöön opinnäytetyön ohjaukseen, henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan. (Arene. Julkaisut. Raportit. Opinnäytetöiden eettiset periaatteet).

Seuraavaksi perehdyin tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksiin, jotka koskevat hyviä tieteellisiä käytäntöjä sekä loukkausepäilyjen käytäntöön Suomessa. Tässä keskeiset teemat ovat tarkka rehellisyys, eettinen avoimuus tiedonhankinnassa, kunnioitus sekä suunnitelmallisuus, oikeudellisuus ja esteellisyys sekä henkilöstö- ja tietosuojaa koskevat seikat. Ohjeistuksen tarkoitus on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä sekä ehkäistä tieteellisen epärehellisyyden toteuttamista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012).

Pyrkimyksenä on toteuttaa kyseistä ohjeistusta mahdollisimman tarkasti painotuen rehellisyyteen, tarkkuuteen sekä yleiseen huolellisuuteen jokaisessa vaiheessa. Muiden tutkijoiden julkaisuihin sekä ja muihinkin lähdeaineistoihin viitataan asianmukaisesti. Tulokset tallennan sekä käsittelen vastuullisesti ja tuhoan asiallisesti opinnäytetyöprosessin jälkeen. Yhteistyösopimus on kirjoitettu toimeksiantajan kanssa harjoittelujakson päättyessä. Tutkimuksen suhteen en ole esteellinen, sillä en ole työsuhteessa toimeksiantaja organisaatioon enkä toimeksiantajan yhteistyökumppaneihin.

Opinnäytetyöni teemoihin olen perehtynyt teoreettisesti enemmän vuodesta sosionominopintojen kautta. Opinnöt alkoivat tammikuussa 2018 avoimessa ammattikorkeakoulussa, tutkinto-opiskelijana pääsin jatkamaan opintoja syksyllä 2019. Avoimessa ammattikorkeakoulussa suoritin luontoavusteiseen toimintaan keskittyviä opintojaksoja ja samaa teemaa olen pyrkinyt jatkamaan itsenäisesti muillakin opintojaksoilla mahdollisuuksien mukaan. Kokemuspohjaista

näkemyksellisyyttä luontoavusteisuuteen tuovat henkilökohtaiset kokemukset lapsuusajan fysio- ja ratsastusterapiasta, sekä maatalousalan koulutus ja työkokemus.

Viimeiseksi tutustuin ihmistieteitä koskevien tutkimuksien eettisiin periaatteisiin, joiden laadinnasta vastaa tutkimuseettinen neuvottelukunta. Ohjeistus on hyvin laaja-alainen, sillä se koskee ihmistä ja inhimillistä toimintaa koskevaa tutkimusta sekä eettisen ennakkoinnin toimintaperiaatteet. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta,2019). Tässä opinnäytetyön tutkimuksessa kaikki henkilötiedot ovat toissijaisia, joten niitä ei kyselylomakkeilla kerätä ja henkilöt eivät tule tunnistettaviksi. Kysely on kohdennettu asiakkaiden taustaorganisaatioiden sekä toimeksiantajan yhteistyökumppaniorganisaatioiden työntekijöille. Vastaaminen on vapaaehtoista, vaikka sitä suositellaan vahvasti. Vastaaminen tapahtuu anonyymisti, mutta vastaajilta kysytään edustamansa toimipaikan nimeä. Toimipaikan nimeä kysytään, jotta eri organisaatioiden suhtautumista luontoavusteisuutta kohtaan voidaan konkretisoida työn toimeksiantajalle.

11 POHDINTA

Opinnäytetyön keskiössä oli se, kuinka yhteistyökumppanit suhtautuvat Vihreän Telakan toimintaan. Tutkimuskysymykset syntyivät Vihreän Telakan hankepäälikön kanssa käytyjen puhelinkeskustelujen sekä sähköpostiviestittelyn pohjalta. Tavoitteena oli luoda kyselystä helppokäyttöinen, jotta se tavoittaisi mahdollisimman monet yhteistyökumppaniorganisaatioissa työskentelevän ja myös tukisi tutkimuskysymyksiä.

Opinnäytetyön tekeminen kasvatti ammatillisesti monella eri tavalla. Jo tutkimusmenetelmiin tutustuminen ja sopivan menetelmän valikoituminen oli pitkäkestoinen prosessi. Menetelmän valikoituminen selkiytyi opinnäytetyön edetessä. Toinen pitkäkestoinen prosessi oli Webropol-kyselyn muodostaminen. Kyselyn runko vaati tarkkaa asettelua ja kysymysten jaottelua, jotta kysely palvelee tutkimuskysymyksiä. Opin, että kysymysten muotoilu kannattaa tehdä hyvin vastaajalähtöisesti. Vastausten määrä jäi melko pieneksi mahdollisesti kyselyn koostumuksen ja pituuden vuoksi. Avoimet kysymykset antavat mahdollisuuden oman näkemyksen kertomiseen, mutta ne voivat tuntua myös liian raskailta ja vaativilta. Strukturoidut kysymykset ovat teknisesti kevyempiä, koska niihin sisältyy valmiit vastausvaihtoehdot.

Osasyynä vähäiseen vastausmäärään voi olla myös covid19 pandemian aiheuttama maailman aika. Sosiaalialan palvelujen tarve on tänä aikana lisääntynyt samalla, kun työ on painottunut monelta osin etätyöksi. Tällöin kyselyihin osallistuminen voi näyttäytyä oman työn kannalta turhalta ja niitä pyritään välttämään.

Sosiaalialan työkenttä muuttuu jatkuvasti ja asiakkaiden tuen tarpeiden kirjo on hyvin laaja, joten siksi tarvitaan hyvin paljon erilaisia ja mukautuvia työskentelymenetelmiä. Luontoavusteisuus on yksi näistä mukautuvimmista työmenetelmistä, josta on myös tieteellisestikin todettu paljon hyviä vaikutteita. Näin ollen luontoavusteisuuden tunnettavuus ja luontoavusteisten menetelmien kehittäminen on hyvinkin ajankohtaista. Kyselyn vastauksista nousi esiin yksi mahdollinen

jatkotutkimusidea: Millainen vaikutus luontoavusteisten menetelmien menetelmääjan pituudella on kuntoutumiseen ja hyvinvoinnin paranemiseen?

Valmis opinnäytetyö palautetaan Vihreän Telakan hankepäällikölle sähköpostitse heti lopulliseen arviointiin jättämisen jälkeen. Tähän mennessä opinnäytetyön prosessin aikana toimeksiantajalta saadun palautteen perusteella työtäni pidetään mielenkiintoisena sekä merkityksellisenä toiminnan kehittämisen kannalta. Vaikka vastausmäärä nyt jäi pieneksi, pidän työtä itsekin mielenkiintoisena ja merkityksellisenä, koska työn tulos voi pienessä mittakaavassa havainnollistaa, kuinka helposti uusia toimintatapoja ja ajatusmalleja omaksutaan sosiaalialan kentällä vanhojen toimintatapojen rinnalle.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0* Osuuskunta Vastapaino Arene. Julkaisut. Raportit. Opinnäytetöiden eettiset periaatteet. Saatavilla 28.10.2020 http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?_t=1578480382
- Arvonen, S. (2014). *Metsämieli Luonnollinen menetelmä mielentaitoihin*. Metsäkustannus Oy
- Green Care Finland ry. (i.a) *Mitä on green care?* Saatavilla 14.1.2022 <https://www.gcf Finland.fi/green-care/>
- Green Care Finland ry. (i.a) *Yhdistys*. Saatavilla 22.5.2022 <https://www.gcf Finland.fi/green-care/>
- Hautamäki, L., Ramadan, F., & Vilhunen, T. (2021). *Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio? Käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä*. (Kuntoutusta kehittämässä 29/2021). Kela. Saatavilla 24.5.2022 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/331626/Kuntoutus-takehittamassa29_saavutettava.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. (9.uud.p.). Edita Publishing Oy Kajaanin ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta* L1301/2014.Sosiaalihuoltolaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- L189/2001.Laki kuntouttavasta työtoiminnasta. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010189>
- L247/1996. Eläinsuojelulaki. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1996/19960247>
- Luonnonvarakeskus ja Green Care Finland ry. (2021). *Suomalainen Green Care: Green Care-toiminnan käsikirja & Luonto Hoivan ja Luontovoiman laatutyökirja*. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/547708/GreenCare_ty%c3%b6kirja.pdf?sequence=4&isAllowed=y

- Luke, THL ja GCF ry. (2018). *Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatutyökirja*. Luonnonvarakeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Green Care Finland ry. Verkkojulkaisu. Saatavilla 23.5.2022 <https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542460/green-care-tyokirja-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Mesimäki, K. (2011). *Sieltä saa tyyneyttä, sieltä saa energiaa: Luontokokemukset päihdeongelmasta toipuneiden elämäntarinoissa*. [Pro gradu tutkielma, Helsingin yliopisto]. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/29316/Gradu_MesimakiKaisa.pdf?sequence=2
- Seppänen, P. (2019). *ASIAKKAIDEN KOKEMUKSIA LUONTOPERUSTEISESTA TOIMINNASTA VIHREÄLLÄ TELAKALLA, ”Kiitos, minut sinne töihin”* [Opinnäytetyö, XAMK Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu]. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/265508/Seppanen_Pia.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A., Kirveenummi, A. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2011). Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. Kuntoutus. Kuntouttava työtoiminta. Saatavilla 1.8.2020 <https://stm.fi/kuntouttava-tyotoiminta>
- Puromäki, H., Kuusio, H., Tuusa, M., & Karjalainen, M. (2017). *Sosiaalihuoltolaki ja sosiaalinen kuntoutus kuntakyselyn tulokset*. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Työpaperi 47/2016). Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131975/Sosiaalihuoltolaki_Tyo_47-2016_net.korj%20240217.pdf?sequence=1
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (2016). Sosiaalihuoltolaki ja sosiaalinen kuntoutus: kuntakyselyn tulokset. Saatavilla http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131975/Sosiaalihuoltolaki_Tyo_47-2016_net.korj%20240217.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (14.10.2021). *Aktivointisuunnitelma*. Saatavilla 24.5.2022 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johdaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/aktivointisuunnitelma>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (14.11.2012). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Saatavilla 28.10.2020 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Saatavilla 28.10.2020 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Tuohimetsä, S. & Rantanen, M. (2018). Puutarhan iloa ja voimaa Green Care puutarhassa. (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 16/2018). Luonnonvarakeskus. Saatavilla 21.5.2022 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-556-1>

Vehkalahti, K. 2019. *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsingin yliopisto. Saatavilla 25.11.2020 <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

LIITE 1. Saatekirje

Opiskelen sosionomiksi Diakonia-ammattikorkeakoulun Pieksämäen toimipisteellä. Teen opinnäytetyötä, jossa toimeksiantajani on Vihreä Telakka-eteenpäin luonnon avulla ESR- hanke. Opinnäytetyössäni kartoitan sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien ammattilaisten tietämystä luonnon hyvinvointivaikutuksista sekä suhtautumista luontolähtöisten menetelmien käyttöön. Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jossa toiminnallinen osuus toteutetaan webropol-kyselynä 07.06. 2021-27.06.2021 välisenä aikana.

Kyselyyn pääset tästä:<https://link.webropolsurveys.com/S/F8EDD53C2C376734> Kysymyksiä on yhteensä 18 ja ne koostuvat avoimista sekä strukturoiduista kysymyksistä. Avoimiin kysymyksiin voi vastata ranskalaisin viivoin tai halutessaan myös laajempaa tekstinä. Kyselyyn tulee vastata oman näkemyksen pohjalta.

Kyselyyn vastataan nimettömänä, yksittäistä vastaajaa ei pystytä tunnistamaan. Kysely toimitetaan useampaan organisaatioon sekä yksikköön, joten vastaajaa pyydetään laittamaan tieto edustamastaan organisaatiosta tai yksiköstä. Tämä tieto helpottaa yksikkökohtaisten vastausten analysointia.

Pidän jo tässä vaiheessa vastaamistasi tärkeänä, koska tuloksia tullaan hyödyntämään Vihreä Telakka – eteenpäin luonnon avulla hankkeen toiminnan arvioinnissa ja kehittämisessä.

Ystävällisin Terveisin,

Anni Turtiainen

Sosionomi (AMK) opiskelija

Diakonia-Ammattikorkeakoulu, Pieksämäen kampus

LIITE 2. kyselylomake

1. Vastaaajan edustaman organisaation tai yksikön nimi:
2. Oletko tietoinen ESR-Vihreä telakka, eteenpäin luonnon avulla- hankkeesta? Kerro avoimesti kenttään, mistä olet tiedon saanut.
  - a) Olen
  - b) En ole
3. Mikäli vastasit kieltävästi, kerro, kuinka tieto Vihreän Telakan toiminnasta saavuttaisi sinut parhaiten?
  - a) Kollegan kautta
  - b) Asiakkaan kautta
  - c) Verkosta
  - d) Jotain muuta kautta, mitä?
4. Vihreä Telakka suunnittelee, kehittää ja tuottaa luontoavusteisiin menetelmiin perustuvaa kuntouttavaa työtoimintaa heikossa työmarkkina- asemassa oleville henkilöille. Onko luontoavusteisuus sinulle entuudestaan tuttu aihealue?
  - a) Melko tuttu
  - b) Jonkin verran tuttu
  - c) Täysin tuntematon
5. Oletko sisällyttänyt luontoavusteisuutta omaan työhösi? Jos olet, kerro lyhyesti, millaisia luontoavusteisia menetelmiä olet työhösi sisällyttänyt.
  - a) Olen sisällyttänyt paljonkin
  - b) Olen sisällyttänyt jonkin verran
  - c) En ole sisällyttänyt lainkaan
6. Onko sinulla kiinnostusta sisällyttää luontoavusteisuutta omaan työhösi tulevaisuudessa? Kerro lyhyesti, millaisia luontoavusteisia menetelmiä haluaisit työhösi tulevaisuudessa sisällyttää.

7. Koetko tarvitsevasi lisätietoa luontoavusteisuuden yleisistä vaikutuksista?
- a) Kyllä koen
  - b) En koe.
8. Jos vastasit kyllä, kerro, millaista tietoa haluaisit saada?
9. Koetko tarvitsevasi lisää luontoavusteisuuteen liittyvää koulutusta?
- a) Kyllä
  - b) En
10. Jos vastasit myöntävästi, miten haluaisit koulutuksen toteutuvan?
- a) Kertaluontoisena täsmäkoulutuksena
  - b) Muutaman kerran koulutuskokonaisuutena
  - c) Jollain muulla tavoin, miten?

Kysymyksiä henkilöille, joiden asiakkaat ovat osallistuneet Vihreän Telakan toimintaan vuosien 2018–2020 välisenä aikana.

11. Kerro lyhyesti, millaiset asiakkaat mielestäsi hyötyvät luontotoiminnasta?
12. Koetko asiakkaasi osallistumisen Vihreän Telakan toimintaan vaikuttaneen positiivisesti sinun ja asiakkaasi väliseen suhteeseen?
- a) Koen
  - b) En koe
  - c) En osaa sanoa
13. Onko Vihreän Telakan toimintaan osallistuminen vaikuttanut mielestäsi asiakkaasi hyvinvointiin ja toimintakykyyn? Miten?
14. Millaisena koet yhteydenpidon Vihreän Telakan henkilökunnan kanssa?

15. Vihreän Telakan kiinteä toimipiste sijaitsee Vuohimäen alueella. Onko sijainnilla ollut vaikutusta siihen, pystyykö asiakkaasi osallistumaan Vihreän Telakan toimintaan?
- a) On ollut.
  - b) Ei ole ollut.
16. Kerro lyhyesti, millaisia vaikutuksia Vihreän Telakan sijainnilla on ollut siihen, pystyykö asiakkaasi osallistumaan Vihreän Telakan toimintaan? Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi kodin ja toimipaikan välisen matkan pituus, matkan kulkutapa, julkisen liikenteen aikataulut jne.
17. Vihreän Telakan toimintakausi päättyy vuonna 2022. Onko mielestäsi Vihreän Telakan toiminnan jatkolle tarvetta toimintakauden jälkeiselle ajalle?
- d) On.
  - e) Ei ole.
18. Lopuksi vielä voit antaa avointa palautetta Vihreän Telakan toiminnasta.